

زیارت

زیارت حضور نزد کسی به قصد دیدار او از روی **تکریم** است.

فهرست مندرجات

- ۱ - تعریف زیارت
- ۲ - کاربرد زیارت در فقه
- ۳ - زیارت معصومان علیهم السّلام
  - ۳.۱ - زیارت رسول اکرم
  - ۳.۲ - زیارت دیگر انبیای الهی و معصومین
- ۴ - آداب زیارت
- ۵ - زیارت از راه دور
- ۶ - نذر زیارت
  - ۶.۱ - ملاک تحقق نذر زیارت
- ۷ - زیارت قبور بزرگان دین، شهدا و امام زادگان
- ۸ - زیارت قبور مؤمنان
- ۹ - زیارت مؤمنان
- ۱۰ - پانویس
- ۱۱ - منبع

تعریف زیارت

زیارت در لغت به معنای میل و قصد (آهنگ) چیزی یا کسی را کردن است و در عرف، زیارت کسی، عبارت است از آمدن نزد او به قصد تکریم و تعظیم و انس گرفتن با وی. [۱] [۲]

زیارت **اهل قبور**، اعم از معصومین علیهم السّلام و غیر آنان با حضور در محل **دفن** آنان به قصد گرامیداشت ایشان و **سلام** دادن بر آنان تحقق می‌یابد. [۳] [۴] [۵]

علاوه بر آن به زیارت معصومان علیهم السّلام از راه دور و نیز زیارت **امام زمان** عجل الله تعالی فرجه با توجه کردن و سلام دادن به ایشان زیارت **اطلاق** شده است. به زیارت کننده «**زار**»، به زیارت شونده «**مَزار**» و به زیارت و نیز **مکان** و محل دفن **مزار** «**مزار**» گویند؛ چنان که به کلماتی که معصومان علیهم السّلام بدانها زیارت می‌شوند، همچون **زیارت جامعہ کبیره** و **عاشورا**، «زیارت» اطلاق می‌شود.

کاربرد زیارت در فقه

از احکام و آداب زیارت در بابهای **طهارت** و **حج** و به مناسبت در باب **نذر** سخن گفته‌اند. برخی نیز برای آن با عنوان **مزار** پس از حج و **عمره** بابتی مستقل منعقد کرده و از احکام و آداب آن به تفصیل در این باب سخن گفته‌اند؛ [۶] [۷] [۸] چنان که برخی با عنوان یاد شده کتابی مستقل نوشته‌اند، مانند **مزار ابن قولویه**، معروف به **کامل الزیارات**؛ **مزار مفید**؛ **مزار ابن مشهدی** و **مزار شهید**.

زیارت معصومان علیهم السّلام

← زیارت رسول اکرم

زیارت رسول اکرم صلی الله علیه و آله، بویژه برای حج گزار **مستحب** مؤکد است و چنانچه زیارت آن حضرت از سوی همگان ترک شود، بر **حاکم اسلامی واجب** است **مردم** را به زیارت وادارد؛ [۹] [۱۰] از این رو، برخی، زیارت آن حضرت را در هر **سال واجب کفایی** دانسته‌اند. [۱۱]

← زیارت دیگر انبیای الهی و معصومین

زیارت دیگر انبیای الهی، همچون حضرت **هود** و **صالح** و نیز **آدم** و **نوح**، دفن شده در جوار مرقد **امیر مؤمنان علی** علیه السّلام، [۱۲] [۱۳] [۱۴] همچنین زیارت **اثمه** علیهم السّلام بویژه پس از گزاردن حج [۱۵] و نیز حضرت **زهرا** سلام الله علیها در **روضه** [۱۶] (محدوده بین قبر شریف رسول خدا صلی الله علیه و آله و **منبر** آن حضرت) **مستحب** مؤکد و در روایات بر آن **تاکید** شده است. در این میان زیارت سالار شهیدان، حضرت ابا عبدالله، **حسین بن علی** علیه السّلام از جایگاه و اهمیت ویژه‌ای برخوردار و بر آن تأکید مضاعف شده است؛ به گونه‌ای که زیارت آن حضرت در بسیاری از اوقات، اعم از **شب** و **روز**، همچون **شب** و **روز عرفه**، شبهای قدر، **شب عید فطر** و قربان، روز اول و نیمه **رجب**، نیمه **شعبان** و **شب** و **روز جمعه** **مستحب** مؤکد است؛ چنان که زیارت آن گرامی در **شب** و **روز عاشورا** و نیز **روز اربعین استحباب** دارد. [۱۷] [۱۸] [۱۹] [۲۰] زیارت امام زمان علیه السّلام در هر زمان و مکان بویژه در **سامرا** و **سرداب** مقدس، **مستحب** است.

آداب زیارت

آداب زیارت معصومان علیهم السلام که رعایت آنها در همه **مشاهد مشرفه** مستحب است عبارتند از: **غسل زیارت** قبل از تشریف به **حرم**؛ خواندن دعای **مأثور** هنگام غسل؛ طهارت از **حدث اکبر** (جنابت، حیض و نفاس) و اصغر؛ پوشیدن **لباس پاک** و پاکیزه و سفید و نو؛ کوتاه برداشتن گامها هنگام حرکت به سمت روضه مقدس و با آرامی و وقار حرکت کردن؛ پا برهنه بودن هنگام **تشریف** به روضه منور؛ خوش بو کردن خود در غیر زیارت امام حسین علیه السلام؛ توجه و حضور قلب داشتن در وقت رفتن به حرم مطهر؛ توقف در **آستانه** حرم شریف و اذن دخول خواستن (اذن دخول) با کلمات مأثور یا با سلام کردن؛ بوسیدن آستانه مبارک؛ **سجده** کردن برای **خدا** به شکرانه توفیق زیارت؛ **بوسه** زدن بر **زمین** رو به روی امام علیه السلام؛ داخل شدن به حرم یا پای راست و خارج شدن از آن با پای چپ؛ نزدیک شدن به **ضریح** از پیش روی - جز در حرم **عسکریین** علیهم السلام - به گونه‌ای که بتواند خود را به آن بچسباند؛ بوسیدن قبر مطهر و گذاشتن و مالیدن طرف راست صورت بر آن؛ پشت به **قبله** و رو به قبر ایستادن هنگام زیارت؛ ایستاده بودن هنگام زیارت، مگر آنکه عذری داشته باشد؛ به زیر افکندن سر و به بالا و چپ و راست التفات نکردن هنگام تشریف به حرم و زیارت کردن؛ گفتن **تکبیر** به تعدادی که وارد شده پیش از خواندن زیارت؛ خواندن زیارت مأثور و وارد شده؛ رفتن نزد سر مبارک و رو به قبله ایستادن و **دعا** کردن؛ خواندن **نماز زیارت** پس از اتمام زیارت نزد سر **امام** علیه السلام و در زیارت **پیامبر** صلی الله علیه و آله در **روضه** مطهر؛ دعا کردن پس از نماز زیارت و افضل دعای مأثور است؛ خواستن **حاجت** برای خود و برادران دینی؛ زیارت کردن به نیابت از خویشان و دوستان؛ تلاوت قرآن کنار قبر مطهر و **هدیه** کردن ثواب آن به امام علیه السلام؛ اجتناب از سخنان ناشایسته و بیهوده و **لغو**؛ بلند نکردن صدا در محضر پیامبر صلی الله علیه و آله و امام علیه السلام؛ شتاب کردن در خروج پس از اتمام زیارت و بیهوده ننشستن در حرم؛ به عقب گام نهادن هنگام خروج از روضه مقدس؛ تصمیم بر بازگشت برای زیارت؛ **وداع** کردن با قبر مطهر با کلمات مأثور. [۲۶۳] [۲۶۴] [۲۶۵]

زیارت از راه دور

زیارت پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام و نیز حضرت زهرا سلام الله علیها از راه دور نیز مستحب است، چنان که پس از زیارت امام حسین علیه السلام، زیارت جناب **علی اکبر** و حضرت **عباس** علیهما السلام و دیگر شهدای **کربلا** نیز از راه دور استحب دارد. در زیارت از راه دور نیز **غسل زیارت** کردن و پوشیدن لباس پاک و پاکیزه و نیز زیارت کردن در زیر **آسمان**، مانند پشت بام یا **بیابان**، به زیارت مأثور و خواندن نماز زیارت قبل از آن استحب دارد، هرچند خواندن نماز پس از زیارت نیز جایز است. [۲۶۶]

نذر زیارت

از موارد انعقاد **نذر**، نذر زیارت معصومان علیهم السلام و صالحان و بزرگان **دین** است. چنانچه نذر، **مطلق** زیارت - بدون **تقیید** به دور و نزدیک - باشد، بنا بر تصریح برخی منصرف به زیارت از نزدیک خواهد بود، و اگر **اطلاق**، نسبت به **زمان** باشد وقت آن موسع است و هر زمان خواهد می‌تواند زیارت کند و در صورت مقید بودن به زمانی خاص واجب است در همان زمان صورت گیرد و اخلال عمدی به آن موجب ثبوت **کفاره** است؛ لیکن در اینکه **قضا** نیز واجب است یا نه، اختلاف می‌باشد. در صورت اخلال غیر عمدی تنها قضا زیارت واجب است. اگر نذر **مقید** به زیارت امامی خاص باشد، زیارت امامی دیگر مجزی نخواهد بود.

← ملاک تحقق نذر زیارت

در تحقق نذر زیارت، صرف حضور نذر کننده نزد مزور کفایت می‌کند؛ هرچند به تصریح برخی، سلام دادن نیز واجب است، لیکن دعا و **نماز زیارت** واجب نیست. [۲۶۷] [۲۶۸] [۲۶۹]

زیارت قبور بزرگان دین، شهدا و امام زادگان

زیارت **قبور** یاران برگزیده پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام همچون جناب **سلیمان** در **مدائن**، **ابوذر** در **ربذه**؛ شهدا همچون **عمار** در **صفین**، **جعفر بن ابی طالب** و دیگر شهدای مدفون در **موته**؛ [۲۷۰] بویژه **حمزه بن عبد المطلب** در **احد**، [۲۶۱] نیز **جد**، **عمو** و **همسر** رسول خدا صلی الله علیه و آله؛ جناب **عبد المطلب**، **ابوطالب** و حضرت **خدیجه** در **ق برستان** **حجون** [۲۶۲]؛ امام زادگان عظیم الشان، مانند حضرت **معصومه** در **قم**، حضرت **عبدالعظیم حسنی** در **ری**، [۲۶۳] [۲۶۴] همچنین نایبان خاص امام زمان علیه السلام در عصر **غیبت** صغری در **بغداد** [۲۶۵] و دیگر بزرگان و عالمان دینی، مستحب مؤکد است.

زیارت قبور مؤمنان

زیارت قبر **مؤمن**، بویژه در روزهای جمعه قبل از **طلوع خورشید**، **صبح شنبه**، **دوشنبه** و **عصر پنج شنبه** و طلب **مغفرت** برای وی و خواندن هفت بار **سوره قدر**، مستحب است [۲۶۶] [۲۶۷] [۲۶۸] [۲۶۹] (**اهل قبور**).

زیارت مؤمنان

زیارت مؤمنان مستحب مؤکد و دارای **فضیلت** بسیار است. در روایتی از امام **صادق** علیه السلام آمده است: «کسی که برادر دینی خود را زیارت کند، خداوند به او می‌فرماید من را زیارت کردی و پاداش تو بر من است و من برای تو به کمتر از **بهبشت** رضایت نمی‌دهم». [۲۷۰] در حدیثی دیگر از امام **کاظم** علیه السلام آمده است: «کسی که توفیق زیارت ما را نمی‌یابد اگر صالحان از برادران ایمانی را زیارت کند، **ثواب** زیارت ما برای او نوشته می‌شود». [۲۷۱] استقبال مزور از زائر، **مصافحه** و **معانقه** و **بوسیدن پیشانی** یکدیگر، و به زحمت و تکلف نینداختن مزور از آداب زیارت مؤمن است. [۲۷۲] از موارد استثنای **کراهت سفر** در ماه **رمضان**، مسافرت کردن جهت زیارت مؤمن است. [۲۷۳]

پانویس

- ↑ المصباح المنیر، واژه «زور»
- ↑ مجمع البحرین ج۲، ص۲۰۵
- ↑ الدروس الشرعیة ج۲، ص۲۲
- ↑ الدروس الشرعیة ج۲، ص۱۵۳
- ↑ جواهر الکلام ج۲۵، ص۴۲۰
- ↑ تحریر الأحکام ج۲، ص۱۰۹

- ٨: ↑ تحرير الأحكام ج٢، ج١١٧، ص١١٧
٩. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٣٢٠
١٠. ↑ جواهر الكلام ج٢٠، ص٥٢٥١
١١. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٣٢٢
١٢. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٢٨٤
١٣. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٣٩٧
١٤. ↑ جواهر الكلام ج٢٠، ص١٠٢
١٥. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٣٢٠
١٦. ↑ جواهر الكلام ج٢٠، ص٨٥
١٧. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٤٠٩
١٨. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٤٧٩ - ٤٥٩
١٩. ↑ منتهى المطلب ج١٣، ص٢٩٢ - ٢٩٥
٢٠. ↑ جواهر الكلام ج٢٠، ص٩٧٩٥
٢١. ↑ الدروس الشرعية ج٢، ص١٦
٢٢. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٤٤٣
٢٣. ↑ الدروس الشرعية ج٢، ص٢٢ - ٢٥
٢٤. ↑ بحار الأنوار ج١٠٠، ص١٢٤ - ١٢٧
٢٥. ↑ جواهر الكلام ج٢٠، ص١٠١ - ١٠٢
٢٦. ↑ جواهر الكلام ج٢٠، ص١٠٠
٢٧. ↑ الدروس الشرعية ج٢، ص١٥٢
٢٨. ↑ جواهر الكلام ج٢٥، ص٣٢٩ - ٣٣٠
٢٩. ↑ وسيلة النجاة، ص٥٨٢
٣٠. ↑ جواهر الكلام ج٢٠، ص١٠٢
٣١. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٢٥٢
٣٢. ↑ مستند الشيعة ج١٣، ص٩٦ - ٩٧
٣٣. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٥٧٥ - ٥٧٤
٣٤. ↑ جواهر الكلام ج٢٠، ص١٠٢
٣٥. ↑ بحار الأنوار ج١٠٢، ص٣٩٢
٣٦. ↑ وسائل الشيعة ج٧، ص٤١٥
٣٧. ↑ وسائل الشيعة ج٢، ص٢٢٣
٣٨. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٥٩١
٣٩. ↑ الحدائق الناضرة ج٤، ص١٦٩ - ١٧٠
٤٠. ↑ الكافي (كلميني) ج٢، ص١٧٦
٤١. ↑ وسائل الشيعة ج١٤، ص٥٨٥
٤٢. ↑ الدروس الشرعية ج٢، ص١٨
٤٣. ↑ كشف الغطاء ج٤، ص٦٢

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بيت عليهم السلام ج٤، ص٣٢٦ - ٣٣١

ردهای این صفحه : اخلاق اسلامی | زیارت